

Toekomst voor 5 dollar

Armen Ghevondyan

© 2026 Armen Ghevondyan / Uitgeverij U2pi

Titel: Toekomst voor 5 dollar

Auteur: Armen Ghevondyan

Cover ontwerp: Armen Ghevondyan

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9343 752 4

NUR: 306

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor het trainen van kunstmatige intelligentie.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
VLUCHT	9
PROTESTEN	24
HET VLUCHTELINGENKAMP	30
MIJN FAMILIE	53
INTERVIEW	59
STATUS	73
GEZINSHERENIGING	80
DE GEBOORTE VAN MIJN ZOONTJE	95
ONS HUIS	101
FAMILIE VAN ARSHAK	110
NAWOORD	118

VOORWOORD

Soms komt er een moment in je leven waarop de stilte ondraaglijk wordt. Waarop het niet langer mogelijk is om alles wat je hebt meegemaakt te dragen zonder het te delen.

Dit boek is mijn stem, geboren uit pijn, uit gemis, uit de liefde voor een land dat ik niet ten volle heb kunnen dienen en voor de mensen die ik niet heb kunnen beschermen.

Ik heb niet gekozen om een vluchteling te zijn. Geen enkel kind droomt ervan om ooit zijn huis, zijn geboortestad, zijn geliefden te verlaten en achter te laten wat zijn leven was. Maar de geschiedenis kiest soms voor jou. En als zwijgen gelijkstaat aan verraad aan je geweten, dan blijft alleen nog de waarheid over.

Wat u in handen houdt, is een reis door schaduwen en licht. Het zijn herinneringen aan strijd, wanhoop, schaamte, maar ook aan momenten van onverwachte vriendelijkheid, menselijke warmte en hoop die zich niet liet doven – zelfs niet in het donkerste uur.

Ik schreef deze woorden omdat ik geloof dat verhalen levens kunnen raken, dat ze muren kunnen afbreken tussen de ‘ander’ en ‘wij’. Misschien, als u tussen deze bladzijden even naast mij staat, begrijpt u dat niemand vrijwillig zijn thuis verlaat. Dat achter elk dossier een hart klopt, dat achter elk dossier een leven schuilgaat.

Aan mijn vrouw en kinderen: jullie geduld en liefde waren mijn adem. Aan mijn volk: vergeef me dat ik ben gegaan.

Aan wie dit leest: dank u dat u blijft luisteren.

VLUCHT

“Ik trek het niet meer. Ik moet roken. Alsjeblieft, hou in de gaten dat niemand het ziet. Laat me gewoon even naar het toilet gaan, al is het maar voor één trekje...”

Arshak was nauwelijks nog te harden. Sinds we geland waren, bleef hij hetzelfde herhalen. Overal hingen verbodsborden: Roken verboden.

“Heb even geduld, man! Laten we eerst afwachten wat er gebeurt. We zitten hier al uren en jij denkt alleen maar aan je sigaret”, snauwde ik.

Misschien had ik hem in andere omstandigheden begrepen. Maar nu? We zaten al meer dan vijf uur opgesloten in een vliegtuig, gespannen en zwijgend. Wat er zich op de luchthaven in Armenië had afgespeeld, had ons allebei vanbinnen op scherp gezet. Het was vier uur 's ochtends. We stonden in een donkere hoek van de terminal te wachten op ons toestel, toen er plotseling een beveiligder opdook en onze paspoorten opeiste.

Het is voorbij, dacht ik meteen. We worden gearresteerd. Waarom had ik die tickets gekocht?

Ik graaide in de binnenzak van mijn colbert. Niets. De paspoorten waren weg. Mijn hart sloeg over. Waar had ik ze gelaten? Mijn hoofd zat vol mist.

“Meneer, u moet echt beter opletten”, zei de beveiligster streng.

“U had uw paspoorten bij de douane laten liggen.”

Hij stak me de paspoorten en onze tickets toe.

Ik herinnerde het me plotseling. Bij de controle hadden ze een klein zakmes in mijn aktetas gevonden. Ze hadden vriendelijk doch dringend verzocht het weg te gooien. Ik wist dat ik het er niet in had mogen laten zitten, maar het was me volledig ontschoten. Terwijl ik het mes in de vuilnisbak gooide, had ik onze paspoorten naast me gelegd... en daar gelaten.

We bedankten de medewerker, die ondertussen iets door zijn portofoon sprak en wegliep.

Arshak was woedend.

“Let toch op, man! We stonden op het punt om in de problemen te komen...”

Het vliegtuig vertrok uiteindelijk met twintig minuten vertraging. Door het raampje zagen we politievoertuigen patrouilleren langs de startbaan. Later hoorden we dat de paus net in Armenië was aangekomen.

Sinds onze aankomst in Nederland zwierven we al urenlang door de luchthaven, op zoek naar het politiebureau. Toen we het uiteindelijk vonden, gingen we zitten. Ik moest moed verzamelen. Moed om op te staan, een agent aan te kijken en te zeggen dat ik politieke asiel wilde aanvragen.

Met tegenzin stemde ik toe toen Arshak voorstelde om even te gaan roken in het toilet. Misschien was het ook goed, even alleen blijven met mijn gedachten. Maar de schaamte knaagde. Hoe moest ik daarnaartoe gaan? Hoe kijk je een politieagent recht in de ogen als je asiel aanvraagt?

We hadden al nachten niet normaal geslapen. Om eerlijk te zijn: sinds de dag van de verkiezingen tot onze vlucht had geen van ons rust gekend.

Vlucht... Alleen dat woord al voelde vreemd. Alsof het niet bij ons paste. Misschien zou het nog lang duren voordat we vrede konden sluiten met deze situatie. Het was nog geen twee maanden geleden dat we het niet eens overwogen, het land verlaten. Iemand die dat deed, vonden we een verrader. Ik was vastberaden tot het einde te strijden voor onze ideeën.

Vanaf de dag dat onze partij werd opgericht, voerden we strijd. We boden verzet tegen het steeds brutaler en ongeremder optreden van de machthebbers. Hoe dan ook, we wilden van hen af.

De nederlaag bij de parlamentsverkiezingen sloeg ons kort uit het veld, maar bij de presidentsverkiezingen kregen we weer hoop. Verschillende oppositiebewegingen hadden zich verenigd en dat gaf ons nieuwe kracht. Er flikkerde een vonkje: misschien konden we ons eindelijk bevrijden van het regime.

Maar het volk? Dat had de hoop al lang opgegeven. Iedereen kende de familieleden van de president en andere topfunctionarissen. Hun immense rijkdom, hun losbandige levensstijl, hun misdaden en corruptie, het was voor niemand meer een geheim. Maar men zweeg.

De overheid had een soort sluipend ‘virus’ gecreëerd. Iedereen die zich durfde te verzetten, werd vroeg of laat besmet of buitenspel gezet. Overal waren netwerken opgebouwd die hun machtsstructuren bewaakten, zowel op het gebied van personeel als de opvolging.

Zelfs onder studenten was het onmogelijk nog iemand te vinden die actief was en niet al ‘besmet’ was door de Republikeinse Partij. Zonder lid te worden van de partij, kon je fluiten naar een beurs voor excellentie.

De pan-Armeense jeugdorganisaties verzamelden alle actieve studenten onder één dak. En wie daaraan deelnam, werd uiteindelijk vroeg of laat lid van de Republikeinse Partij, dat was slechts een kwestie van tijd.

Bijna alle jonge politici, die naar de macht streefden, kwamen er uiteindelijk achter dat de oppositie niet in

staat was de situatie te veranderen en voegden zich, gewild of ongewild, bij de ene of de andere vleugel van de machthebbers.

Arshak was al vele jaren actief in de politiek; hij was zelfs veroordeeld vanwege zijn ideeën en was daarna weer vrijgelaten. Vanaf de eerste dag dat ik hem ontmoette, verbaasde ik me over zijn aanstekelijke patriottisme, zijn indrukwekkende kennis van de geschiedenis, zijn benijdenswaardig geheugen en zijn buitengewone vermogen om situaties te analyseren.

Hij was net vrijgelaten uit de gevangenis toen we elkaar voor het eerst ontmoetten bij ons thuis. Ik had vaak over hem gehoord, van vrienden, burens en zelfs van zijn eigen familie. Hij leek een bijzondere persoonlijkheid en ik keek uit naar onze kennismaking.

Vanaf zijn allereerste zin leek hij echter vastbesloten het met mij oneens te zijn, vooral met mijn vermoeden dat we later misschien goede vrienden zouden worden. Het was duidelijk dat Arshak ook van zijn zogenaamde vrienden de striemende slagen van de zweep had gevoeld.

Kort na onze ontmoeting, toen hij de trap van het portiek afdaalde, zei hij tegen zijn vrouw:

“Heb je gezien? Hij stond bijna op het punt om mij te bekritisieren. Maar het is geen slechte kerel, misschien kan er toch een vriendschap groeien.”

Pas jaren later hoorde ik dat en ik was verbaasd. Want op datzelfde moment, toen wij hen uitzwaaiden, had ik mijn vrouw toegefluisterd: “Ach, waarschijnlijk heeft hij nog nooit een echte vriend gekend. Misschien word ik voor hem een helder voorbeeld.”

Onze ontmoetingen werden gaandeweg steeds frequenter. Er waren vele thema's die ons verbonden. Onze dagelijkse gesprekken en verhitte discussies over nationale idealen en de vrijheidstrijd, Armeense volksliederen, culturele tradities, die vormden uiteindelijk de kiem van wat later onze partij zou worden: Het Armeens Vaderland.

“Het wachten duurt te lang”, zei Arshak, terwijl hij terugkwam uit het toilet. “Let op m'n woorden, straks roepen ze onze namen om en dwingen ze ons door te vliegen naar Egypte.”

Hij had eindelijk gerookt. De spanning leek iets van hem af te glijden. Hij had gelijk. We hadden vliegtickets gekocht, zogenaamd om naar Egypte te reizen en na de verkiezingen wat tot rust te komen. Maar in werkelijkheid hadden we vooraf uitgezocht dat we een overstap zouden maken in de transitzone van de luchthaven van Amsterdam en besloten we in Nederland politiek asiel aan te vragen. We hoopten dat het Koninkrijk der Nederlanden ons niet zou terugsturen naar Armenië.

Ik was nog nooit in Europa geweest. Tijdens mijn schooltijd had ik de kans gehad om enkele Sovjet-republieken te bezoeken, maar Europa zelf was nog altijd onbekend terrein.

We hadden totaal geen idee van de unieke kenmerken van Nederland, de taal, de cultuur, het dagelijkse leven. Ik wist zelfs niet dat Nederlands een aparte taal was en ik dacht dat men er Duits sprak.

Toen de autoriteiten onze geestverwanten een voor een begonnen te arresteren, doken wij, net als zovelen, tijdelijk onder en gingen niet meer naar huis. Natuurlijk wilden we niet gearresteerd worden, in de

hoop dat de politieke repressie uiteindelijk zou afnemen. Maar in plaats daarvan breidden de arrestaties zich alleen maar verder uit. Zelfs een paar van onze kameraden werden door Georgië en Rusland uitgeleverd aan de Armeense autoriteiten.

Onze financiële situatie baarde ons ook zorgen, al onze bankrekeningen waren geblokkeerd. En op mijn werk hing een gespannen sfeer.

In die periode stelde een vriend die in een van de Nederlandse asielzoekerscentrums verbleef, voor om ten minste tijdelijk asiel te zoeken in Nederland. Volgens hem konden we daar een tijdje verblijven en eventueel later terugkeren. Hij beweerde zelfs dat de Nederlandse Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) een bepaalde financiële ondersteuning bood voor huisvesting. Ik wist daar helemaal niets van, maar geloofde hem op zijn woord.

Alles leek eenvoudig. We hoefden alleen maar Nederland te bereiken, ons bij de luchthavenpolitie te melden en politiek asiel aan te vragen, en klaar.

Wat wisten wij ervan dat achter dit mooi vertelde verhaal nog zoveel regels verborgen zaten...

Plotseling hoorden we onze namen omgeroepen door de luidsprekers van de luchthaven. Men verzocht ons ons te melden bij het vliegtuig dat naar Egypte vertrok. We hadden geen ruimte meer om te aarzelen, we liepen naar de politieagent toe.

Een vrouw stond daar al te wachten. Zwijgend gingen we naast haar staan, afwachtend, maar de agent vroeg ons vriendelijk om naar voren te komen. Beschaamd fluisterde ik dat het misschien beter was eerst die vrouw te helpen, daarna zouden wij uitleggen waarom we hier waren.

Uiteindelijk stonden we alleen. Met nauwelijks hoorbare stem zei ik dat we politiek asiel wilden aanvragen.

Tot onze verbazing luisterde de agent zonder iets te zeggen, bekeek ons aandachtig van top tot teen, en zei in het Nederlands iets in zijn telefoon.

Ik sprak goed Engels, maar Nederlands klonk compleet anders, ik begreep er niets van.

We werden naar binnen begeleid en kregen een zitplaats. Het was een smalle, langgerekte kamer vol mensen van allerlei afkomst. De meesten waren Somaliërs en Arabieren, die met elkaar spraken in het Arabisch, wat ik niet verstond.

In een hoek vonden we een plekje aan een tafel met twee vrije stoelen. Op de vloer lagen kinderspeeltjes verspreid. Niemand keek elkaar aan. Iedereen wachtte.

Arshak begon weer over het roken. Maar ook daar mocht het niet. Wij hadden gehoord dat om de twee uur de achterdeur openging voor een rookpauze. Arshaks vreugde was onbeschrijflijk toen hij hoorde dat zelfs de beveiliging rookte.

Met handgebaren en theatrale gezichtsuitdrukkingen herinnerde hij hem aan de tijd en bood hem zelfs een Armeense sigaret aan.

In die tussentijd zag ik in een hoek van de kamer een doos liggen, met daarin een schaakbord. Ik zocht alle stukken bij elkaar en stelde het spel op, al ontbraken er twee witte pionnen.

Mijn gedachten dwaalden af, wij ontbraken ook... aan ons land.

Het indienen van een asielaanvraag in Nederland kent zijn eigen, unieke procedure, waar wij absoluut geen idee van hadden. Voor de voorbereiding van zo'n aanvraag bleek tijd nodig te zijn, maar wij begrepen niet eens waar we op aan het wachten waren.

Een politiefunctionaris nam onze vingerafdrukken af en maakte kopieën van onze paspoorten en vliegtickets.

En weer moesten we wachten. Voor mensen die gewend waren om hun problemen met één enkel telefoontje op te lossen, was dit ronduit ondraaglijk.

Het schaakspel dat we eerder hadden gevonden hielp ons de tijd te doden en, belangrijker nog, even te vergeten dat we vluchtelingen waren.

Uiteindelijk vernamen we via de beveiliging die met Arshak rookte, dat we moesten wachten op een tolk. Hoewel ik Engels sprak, moest het officiële interview in onze moedertaal worden afgenomen, om in het verdere proces geen misverstanden te laten ontstaan.